

անդամ ճանապարհորդութեան անունով՝ մեծ բանակ գլխին ժողոված, կը ջեր էն կողմերն, ուստի հարկերն չէին առաքուել. և էս ճանապարհորդութիւններն որքան օգուտներ կբերէին նրան, տասնապատիկ քննաստակար էին անգանազանապէս բոլոր հպատակներին, որպէս թէ նպատակով կամենում էր նա էս հնաբքովը թոյլ չը տալ նրանց հարստանալ կամ ազատուիլ հարստահարութենէ՝ ու անհնազանդութեան և ապստամբութեան վերայ մտածել, որին բնական հակեալ են Պարսիկներն: Էս ճանապարհորդութեան ժամանակն որպէս որդիները, նոյնպէս նրանց յանձնուած գաւառների հրեւիներն ու կալուածատէրները պարտաւոր էին մեծամեծ պարգևներով հաճոյացնել Շահի երեսն, ի հարկէ հասարակ ժողովուրդը բաց ի մասնակցութենէ էն ընծաներին՝ կկողոպտուէին անզուսպ բանակէն և կգրկուէին իւրեանց հողերի բերքերէն, և շատ անգամ շարժական և անշարժ կայքերէն ևս:

Գաթ—Այլ Շահը համանման ճանապարհորդութիւն վերջին անգամն արեց դէպի Խսպահան, որպէս զի էնտեղից զընայ Գարս (Շիրակ), ուր կուսակալ էր հինգերորդ արքայորդի Հիւսէյն—Այլ միջոց մականուանեալ Գարման—Գարմա, որի վերայ 600,000 թուման*) հարկ էր մնացած: Շահը հաճաւ Խսպահան

չորեքշաբաթ օրը 4 ջամազիուլ ախրի 1250 հիջրի ու իջաւ արուարձանի Սադաթ—Աբաս ասացեալ տեղումն. յետոյ մտաւ քաղաքն, իջեանեցաւ Հաֆթ—գաստ պալատումն: Երկու օրէն յետոյ հասաւ Խսպահան և Գարման—Գարմա որդին մեծամեծ ընծաներով: Էս ժամանակն ապստամբուած էր Բախտիարի ժողովուրդն. վասն որոյ 7 հազար հետեակ և հեծելազօր յանձնեց եօթներորդ արքայորդի Մահամմէտ—Թաղի միջոց մականուանելոյն Հըսամուլ Սալթանէ, որպէս զի գնայ հնազանդեցնէ ապստամբները, և էն տեղաց էլ գնայ Գարս, ժողովէ էն տեղանք մնացեալ հարկերը, ուստի և Գարման—Գարմային վերադարձրեց վերոյիշեալ արքայորդւոյ հետ:

Ջամազիուլ ախրի 15, Շահն զգաց փոքր ինչ տկարութիւն, ուստի չորս օր սենեակէն դուրս չեկաւ, և 19ին նոյն լուսնի (13 հոկտեմբերի 1834 ամի) Արզըլ—օթախ ասած սենեակումն, օրը հինգ շաբաթի, երեք ժամ մնացած արեւմտեանը, կամենալով հազնուիլ ու դուրս գալ հրեւիլ ժողովրդեանը (որպէս զի նոքա չը կարծին թէ պալատականները ծածկում են իւրեան մահը, ինչպէս սովորութիւն է Պարսկաստանումը). վասն որոյ ոտի վերայ կանգնեց, հագաւ կապէն, կոծակների ձգիլը չվերջացրած, թոյլութիւնէն նստեց, թիկն ընկաւ Սաբաբադցի ներքինի աղայ (Մահմադ)՝ կուրծքի վերայ:

(*) Особыя прибавленія къ Кавказу 1868. г. выпускъ первый: ԅօգուածի Հեղինակը Фетъ—Али шахъ и его дѣти, Պարոն Բերժէն կասէ 6 միլիօն ոսկի արծաթ, փոխանակ գրեթէ ուրիշ տարեացի կամ ֆրանկ:

(*) Հայր Մկիթ—Շահնազարեան ազգատոհմն, 2անաղջի զիղէն, զերի ընկած ու յետոյ Պարսկաստանումն ներքինացրած և առաջինն էր էն ժամանակուայ ներքինեաց մէջն. առաջինն էր և

մի երկու անգամ շուկա քաշեց ու հողին աւանդեց, 38 տարի միահեծան թագաւորելէն յետոյ:

Ուսումնական Պ. Ա. Բերժէ իւր վերոյիշեալ յօդուածումն ասում է, Յաթ—Ալի շահը ծնած է 1762 ամի Փրկչին, և մեռած 1834 ամի. ուրեմն ըստ նորա 72 տարի կեանք ունեցաւ, բայց չէ յիշում ուստից է առած նրա ծննդեան էս թիւն: Սաջարների պատմութեան մէջը չէ յիշում Յաթ—Ալի շահի ծննդեան թիւն. բայց Ա. հատոր, երես 20—21. պատմելով 1194 հիջրի անցքերը, կցում է թէ “էն ժամանակն արքայորդի Յաթ—Ալի խանն էր ինն ամեայ”, ուրեմն ծնած է եղած 1185 հիջրին: Փոքր ինչ զինի երես 22—23 նոյնը կցում է “1197 հիջրին ազայ Սահամմէտ շահն կամեցաւ արքայորդի Յաթ—Ալի խանին, որ 11 ամեայ էր, ամուսնացնել արար Զաֆեր խանի դստեր հետ”, ուրեմն ծնած էր 1185 հիջրին: Իս երկու տեղ յիշելէն պէտք է կզրակացնել թէ, 65—66 տարեկան էր, երբ նա 1250 հիջրին մեռաւ, թերեւ էն մին տարիի զանազանութեան պատճառն է Պարսից տարիների կամ լուսնի հաշուով փոփոխութիւնն:

Յաթ—Ալի շահի սերունդը մինչև ցայսօր որոշուում է իւրեան մեծամեծ աչքերով, թաւ, լէն և սև յոնքերովն և առանձին իւրեան յատկացած կերպարանքի զէմքովն: Ին օրէն որ Յաթ—Ալի շահը ամուսնացել է, մինչև մահը 47 տարի է շարունակել. և էս միջոցումը

նրանէ ծնած են մերձ 2000 զաւակներ ու թոռներ: Սրանից մեծ մասը նրա կենդանութեան ժամանակն են մեռած: Ասում է Սաջարների պատմութեան հիւղինակը թէ՝ “մինչև ցայսօր այս ինքն պատմութեան աւարտին (1271 հիջրին. Փրկչի 1855 թիւ) որ 21 տարի է անցկացած նրա մահուանէն, եթէ հաշուենք Յաթ—ալի շահի մէջքէն ծնած զաւակներն ու թոռները ու ժառանգները, չէ զարմանալի, եթէ հասնեն ցտանն հազար”:

Յաթ—Ալի շահի զաւակներէն իւրեան կենդանութեան ժամանակը մեռած էին 159 հոգիք. իսկ նրա մեռնելոյ օրը 105 հոգիք կենդանի էին, սրանցից 57 հոգիք արուներ էին և 48 դուստրներ: Սաջարների պատմութեան հիւղինակը Յաթ—Ալի շահի սերունդի ցուցակը գրելիս ասում է, “արու կենդանի մնացած 57 հոգիների թուի վերայ աւելացրինք երեք հոգի ևս, որպէս զի 60 թիւը լրանայ”, Իս երեքէն երկուսի անուններն է միայն յիշում՝ այս ինքն թագաժառանգ Աբբաս միրզի և Սահամմէտ—Ալի միրզի:

Վերոգրեալ 60 որդիներէն ծնած էին 304 ուստրներ և 292 դուստրներ, այս ինքն 596 հոգիներ: Իսկ 48 դուստրներէն ծնած էին 48 ուստրներ և 59 դուստրներ, այս ինքն 107 հոգիներ. ուրեմն ընդ ամենն 814 հոգիներ. բացի 156 մինչև իւր մահը մեռածներէն. հանելով էս վերջին դուստրէն երեք մեռածները, զորս աւելացրինք կենդանիների վերայ առ ի լրացնել վաթսուեակն թիւն:

գործակատար Թէհրանի մէջը Բիրմանի, Եզգի և Խօրասանի կուսակալների:

Վաջարների պատմութեան հեղինակը
Ֆրաթ—Ալիի սիրունիները ցուցակն ա-
նուն յանուանէ զրելով, գումարներումը
սխալվում է, վասն որոյ մէք զգուշու-
թեամբ համեմատելով, ուղղեցինք: Աւ-
ինչ ինչ տեղեկութիւններ կամ ծանո-
թութիւններ աւելացրած ենք էս յո-
գուածումն՝ էնդունք էլ կամ ես ախա-
նատես եմ եղած կամ ժողոված եմ ա-
կանատես վկաներէ կամ նոյն իսկ Ֆրաթ
—Ալի շահի սերունդներէն, որոնք այժմ
սփռուած են բոլոր Պարսկաստանի մէջը:

Վերոյիշեալ Պ. Ա. Բերժէի ցուցակը
համեմատելով յետագայ ցուցակի հետ,
ի հարկէ ընթերցողը կգտնէ զանազանու-
թիւն. այսու ամենայնիւ դարձեալ փառք
էն ուսումնականին, որ կարողացել է իւր
կարճ միջոցաւ Պարսկաստանումը ճա-
նապարհորդութեան ժամանակն էնքանը
ժողովել բերանացի հարց ու փորձ անե-
լով, որպէս և ինքն ևս իւր յոգուա-
ծումն էս կիսոստովանվի:

Ֆրաթ — Ալի շահի մեռնելէն յետոյ,
նրա էն կնանիքն, որոնք որդիներ ունէին,
կացան որպէս կարողացան, բայց նրանք՝
որոնք զաւակներ չունէին, ամուսնացան
չնչին մարդկանց հետ, մինչև անգամ շա-
հի կանանցի դռնապանների, վերջին ըս-
պասաւորների, նպարավաճառների ու
կոշկակարների հետ: Մինչև Մահամմէտ
շահը կենդանի էր, Ֆրաթ—Ալի շահի որ-
դիներն և թոռները ստանալով ռոճիկ,
կարողացան որպէս և իցէ ինքեանց պա-
տուով պահել, բայց Մահամմէտ շահի
մահուանէն յետոյ ներկայ Ասրադդին
շահը տեսնելով էս արքայազուն խումբի
կամ դասակարգի պարապօրդ կեանքը,

կտրելով կտրեց փոքր փոքր նրանց ռո-
ճիկներն, և այժմ համարեա նրանց շա-
տերը տեսնում ես ամենայն ուրիշ ծոյլ
և աղքատ ամբարտաւան աստանդական
շրջում են, և ոմանք էլ դէվրիշի շորե-
րով պորտաբոյծ ուրիշների դռներումը
կթափառին, միայն թէ առօրեայ հաց
ձեռք բերեն, և շատերն էլ ուրանում են
իւրեանց շահի սերունդէ լինելն:

Հայերի քաղաքական և կրօնական
կեանքը, մտաւոր զարգացումն, աւան-
դութիւնները և սովորութիւններն երկու,
թերեւս երեք դարէն հետէ կախուած էր
Պարսկաստանէն, բայց չէ՞ զարմանք ար-
դեօք, որ էս շրջանի միջոցումն ոչինչ
կատարեալ գրաւոր տեղեկութիւններ
չունին Հայերը, ոչ միայն վերաբերեալ
վերոյիշեալ առարկաների, այլ և իւր-
եանց երևելի ազգակից անդամների մա-
սին, այն ինչ Վաջարիէ պատմութիւնն
աւելի տեղեկութիւններ կմատուցանէ մեր
Ազգային պատմութեանը:

Եթէ Հայկազուն էին Մանուչար խան
Մօլղամիտը ուլ դովլէ, Խոսրով խան
Վալի, միւս Խոսրով խան, Սուլէյման խան
Սամը—դովլէ, Աղալոյ խան, Միրզայ
Գուրգին խան, հաճի Խւսուֆ խան, Իւ-
սուֆ խան, աղայ Աադուբ, Սպանդիար
խան, Գաւիթ խան, Սէթի խան, աղայ
Բահրամ ելն. ևլն. մինչև մեր ներկայ
դարի կէսն կացան ու Պարսկաստանին մե-
ծամեծ ծառայութիւններ արին ու վսեմ
պաշտօններ վարեցին, որոց շատերս ա-
կանատես ենք եղած, և այժմ նրանցով
Պարսկաստանի պատմութիւնը կպարծի-
նելի՞ ուրեմն մէք Հայերս լուռ—մունջ
անտարբեր մնանք: Առում եմ էս տեղ

էն հոյակապ անձանց համար, որոնք այժմ կենդանի են և հանրածանօթ ու մեծամեծ պաշտօններ կվարեն Պարսկաստանի տէրութեանը մէջն՝ կամ արտաքոյ էն տէրութեանը:

Եհնա պատճառն, որ ստիպեց ինձ ձեռնամուխ լինել առ այժմ էս յետագայ յօդուածը թարգմանել և հրատարակել:

Փախ—Ելի Շահէ որդիներէ և նրանց արքայապետներէ անոններն և դուստրներէ որ
+անոնիներն:

Ե. Եբրատ միրզայ 'Նայիր ուլ Սուլթանէ, այս ինքն թագաժառանգ, ծնեց չորեքշաբաթի օրը 4 զիհհաջջէի 1203 հիջրի, Սաղանդարանի 'Նեվա մհալումը՝ Գուլուի Կաջար Ֆաթ—Ելի խանի գրաստերէն: Եբրատ միրզէն պատերազմական հոգի ունէր և տեղեակ էր էս արհեստին, բայց ինչպէս շատ ականատեսներ կվկայէին՝ շտապող էր: Վայելչագիր էր և նասաւիկ ասած ձեռագիրն շատ քաջ կգրէր. անգիր գիտէր շատ ոտանաւորներ իւրեանց բանաստեղծներէ՝ մանաւանդ Շահնամէի: Մեռու Մաշհատումը 47-ամեայ՝ այս ինքն 10 ջամատիուլ ակսրի 1249 հիջրի, որ համապատասխան է 10 դեկտեմբերի 1833 ամի Փրկչին, մին տարի իւր հօր մահուանէն առաջ, և թողեց 48 զաւակներ, սրանցից 26 ուստերք և 22 դուստերք էին: Եռաջներօրդ նրա որդին Մահամմետ միրզայ (որ Ֆաթ—Ելի շահն յետոյ թագաւորեց և նրա որդի 'Նասրադդին շահն է ներկայ թագաւորն) ծնած էր 6 զիլկադդէի 1222 հիջրի Կաջար Միրզայ—Մահամմետ խան Գուլուի դստերէն: 2, Բահրամ միրզայ Սուլուզ

ուլ դովլէ: 3, Ջահանգիր միրզայ: 4, Բահման միրզայ, Մահամմետ միրզի հետ մին մօրէ ծնած և այժմ Շուշի կրնակի: 5, Ֆրիդօն միրզայ մականուանեալ Ֆէրման—Ֆէրմա: 6, Սկեանդար միրզայ: 7, Խօսրով միրզայ, որ գնաց Ս. Պ. Բուրգ Գըրիայեղովի մահուան պատճառաւ: 8, Ղահրաման միրզայ՝ համամայր Մահամմետ միրզի: 9, Երատաշիր միրզայ: 10, Եհմետ միրզայ: 11, Ջաֆէր—կուլի միրզայ: 12, Սուստաֆայ—կուլի միրզայ: 13, Սուլթան—Սուրադ միրզայ մականուանեալ շրտամուլ սուլթանէ: 14, Մանուշէր միրզայ: 15, Ֆարհադ միրզայ: 16, Ֆիրուզ միրզայ՝ մականուանեալ 'Նուսրաթ ուլ դովլա: 17, Խանլար միրզայ՝ մականուանեալ Լշթըշամ ուլ դովլէ: 18, Բըհադր միրզայ: 19, Մահամմետ—Բահրամ միրզայ մականուանեալ Զիա ուլ դովլէ: 20, Մէհթի—կուլի միրզայ: 21, շամգէ միրզայ մականուանեալն շէլմէթ ուլ դովլէ, որ եկաւ Թիֆլիս 1871 ամին: 22, Խղըբում—բայեադիդ միրզայ: 23, Լութֆուլլա միրզայ: 24, Մահամմետ—Քեարիմ միրզայ: 25, Ջաֆէրխան: 26 Երզուլայ խան:

Բ. Մահամմէդ—Ելի միրզայ, մականուանեալն Գովլաթը Շահ, ծնած է 7 Բարբէէսանի 1203 հիջրի, 'Նէվապատարումն. սա ունէր 24 զաւակներ, որոնցից 10 արուներ էին, և 14 դուստերներ: Եռաջին որդին Մահամմէդ—Շիւսէյն միրզայ շէշմաթ ուլ դովլէ վերանուանեալ: 2, Թահմասըբ միրզայ Սուլիդ ուլ դովլէ: 3, Նասրուլլայ միրզայ վերանուանեալ Վալի: 4, Լսեդուլլայ միրզայ: 5, Ֆաթուլլայ միրզայ: 6, Իմամ—կուլի միր-

զայ մականուանեալն Իմադուլ դովէ:
7, Նուր ուլ գէհր միրզայ: 8, Զհանգիր
միրզայ: 9, Մահամմետ — Բահիմ միրզայ:
10, Աբուլ — Հասան միրզայ:

Գ. Մահամմետ — Կուլի միրզայ՝ մա-
կանուանեալն Մուլք Աբա, երեւիլ բա-
նաստեղծ էր (շայիր), ծնել է չորեքշա-
բաթի օրը 22 ըամազանի 1203 հիջրի
Նէվա կասարումն՝ և սրանէ 46 զաւակ-
ներ ծնան, որոնց 23 արուք էին և 23
գուստրներ: 1, Մահամմեդ Քեազում
միրզայ: 2, Թէխմուրազ միրզայ: 3, Ըս-
քեանդար միրզայ: 4, Բադի ուլ Իման
միրզայ: 5, Նուզար միրզայ: 6, Կահրա-
ման միրզայ: 7, Արաաշիր միրզայ: 8,
Սուլթան Հիւսէյն միրզայ: 9, Սուլ-
թան Հասան միրզայ: 10, Գարաբ միր-
զայ: 11, Նասրուլլա միրզայ: 12, Նուր
ուլ Գահրը միրզայ: 13, Շափուր միր-
զայ: 14, Բէրը միրզայ: 15, Բէյումարս
միրզայ: 16 Սամ միրզայ: 17, Աբդուլլայ
միրզայ: 18, Մելիք — Զէմէնդ միրզայ:
19, Շահմանուր միրզայ: 20, Լուր-
ֆալի միրզայ: 21, Բահադր միրզայ: 22,
Մահամմեդ Բահիմ միրզայ: 23, Մե-
լիք Բէհմէն միրզայ:

Դ. Մահամմեդ — Վէլի միրզայ. որ
ծնել է ուրբաթի օրն սկզբումն Շէվվա-
լի 1203 հիջրի. սա ունէր 46 զաւակներ,
սրանց 26 արուներ էին և 20 գուստրներ:
1, որդին Իսմայիլ միրզայ, որի մայրն էր
Գեօրգան Շաղլու ցեղէն: 2, Չանգիզ
միրզայ: 3, Նասրուլլայ միրզայ, որի մայ-
րն էր գուստր Նիշարուրի կուսակալ
Հիւսէյն կուլիխան Բայեաթի: 4, Մա-
համմեդ միրզայ, որի մայրն էր գուստր
Մահրապի խանի եղբոր Աբեանցի Կաշար

Մահամմեդ խանի: 5, Զաֆար — Կուլի
միրզայ, սրա մայրն էր Կարայի Ասհակ
խանի: 6, Բզայ Կուլի միրզայ, մայրն էր
Խօրասանցի: 7, Թէյմուր — շահ միրզայ,
համամայր Չանգիզ միրզայի հետ: 8,
Շիր դիլ խան, համամայր Բզայ Կուլ-
լի միրզի հետ: 9, Հադի խան, համամայր
վերնոյն: 10, Զըլալէգդին միրզայ, մայրն
էր Կուրաշի սէիդներէն: 11, Մահամմեդ
Թահէր միրզայ: 12, Մահամմեդ Ա-
ղիմ խան, համամայր Մահամմեդ միրզի
հետ: 13, Զհանգիր միրզայ, Չանգիզ
միրզի հետ համամայր: 14, Հասան խան,
համամայր Նասրուլլայ միրզի հետ: 15,
Մուսախան, համամայր Բզայ Կուլի միր-
զին: 16, Զաֆար խան, համամայր Մա-
համմեդ Թահէր միրզին: 17, Մահամ-
մեդ Վէլի միրզայ կոչուած իւր հօր
անունովը, համամայր Զէլալէգդին միր-
զի հետ: 18, Շիր — Մահամմեդ խան,
համամայր Մահամմեդ — Վալի միրզի
հետ: 19, Ամիրխան, համամայր Բզայ —
Կուլի միրզի հետ: 20, Շահրուխ միրզայ:
21, Թահահասէր — Կուլի միրզայ: 22,
Մէհթի Կուլի միրզայ: 23, Աբբաս խան,
24, Ահմեդ խան: 25, Մասուդ միրզայ,
համամայր Աբբաս խանի: 26, Սայիդ
միրզայ համամայր Ահմեդ խանի:

Ե. Հիւսէյն Ալի միրզայ Ֆէրման
Ֆէրմա, որ էր կուսակալ Ֆարսստանի,
ծնել է Նէվա կասարումն, նովրուզի օրն
1203 հիջրի. ունէր սա 26 զաւակներ, ո-
րոնց 19 արուներ և 7 գուստրներ էին:
1, Որդին մականուանեալն Նայիր ուլ ա-
յիալէ Բզայ — Կուլի միրզայ, որի մայրն
էր գուստր Մահամմեդ — Կուլի խան Ուր-
մեցի Աֆշարի: 2, Իսամ — կուլի միրզայ:

որի մայրն էր Մ ազանդարանի երեւելինե-
րէն: 3, Ն աջաֆ — Ս ուլի միրզայ, Վ լ ալի
մականուանեալ, որա մայրն էր *) Վ ը-
բաստանի կողմէն: 4, Ն աօրուլայ միրզայ
Համամայր Ի մամ կուլի միրզին: 5, Թ էյ-
մուր միրզայ, մականուանեալն Հ սամուլ
գովէ, Համամայր Բ զա — Ս ուլի միրզին:
6, Շ ահլուխ միրզայ Համամայր Ն ա-
ջաֆ — կուլի միրզին: 7, Զ հանգիր միր-
զայ: 8, Ե քալար միրզայ Համամայր Շ ահ-
րուխ միրզին: 9, Ք էյ խօսրով միրզայ,
մականուանեալ Ս ուլիա՛հ Ս ալար, սորա
մայրն էր գուստր Օ էֆէրէնկու Ե միրզու-
նէ խանի: 10, Ի սքեանդար միրզայ, Հ ա-
մամայր Թ էյ մուրազ միրզի հետ: 11,
Ն ազր միրզայ, Համամայր Ի մամ կուլի
միրզի: 12, Մ ահամմեդ — Ք եազում միր-
զայ, մայրն էր Շ իրազցի: 13, Մ ահամ-
մեդ միրզայ՝ Համամայր Բ զայ կուլի միր-
զին: 14, Ք ամրան միրզայ: 15, Դ աբար
միրզայ: 16, Ս ուլիթան — Ի բրահիմ միր-
զայ, Համամայր Ք ամրան միրզին: 17,
Մ անուշէհր միրզայ, մայրն էր Թ ուրքմա-

(*) Պարսիկները Վրաստանէն բերած գերի-
ները չկարողանալով զանազանել Հայ թէ Վը-
րացի լինելը, և մանաւանդ գերիքը թէ արու թէ
էգ, երեխայ կամ անչափահաս լինելով, և ըստ
սովորութեան Վրաստանցի Հայերի՝ իւրեանց
մայրենական լեզուով չխօսած, չեն կարողացած
յայտնել իւրեանց ինչ ազգէ լինելն, ուստի
Պարսիկներն էլ նրանց միշտ կզրնն ~~ալ~~ ~~հարգում~~
~~Գեւորդան~~ այս ինքն Վրաստանի մարդկանցից,
և ես էս բառերը Հայացնելով գրած եմ Վրաս-
տանի կողմէն, թէ և ըստ մեծի մասին նրանք Հա-
յեր են եղած, ինչպէս հետզհետէ վերահասու
լինելով մինչև նրանց ազգանուններն ևս զը-
տած եմ կամ գերիներէն կամ նրանց զաւակ-
ներէն և թոռներէն իմանալով:

նու հի: 18, 1, յրաջ միրզայ՝ համամայր
վերնոյն և միասին են ծնած (երկու որ-
եակ): 19, Թահմասէր միրզայ:

$$(1, \frac{1}{2} \text{ sec}, \frac{1}{2} \text{ sec}, \dots)$$

ԳԱԼՈՒԹՅՈՒՆ ԵՒ ԲԵՐՈՒՄՆԵՐՆԵՐՆԵՐ:

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՀԱՐԱՌՈՏ ԻՄՆ ՏԵՍՏԻՄՈՆԻՆԵ

ՄԵՐ ՆԵՐԿԱՅ ԳՐՈՒԹԵԼՆ ՎԵՐԱՅ.

(1877 11-12 5-5-2)

Աեր մէջ այժմ մի խնդիր եւս աւելի կ'յուզուի, այն է բանխմաց քահանաների պակասութիւնը. այս պատճառաւ ոմանք մեզագրում են Հոգեւոր իշխանութեան. սակայն եթէ խորը գընալու լինինք՝ մեր Հոգեւոր իշխանութիւնը բոլորովին յանցանք չունի այս դէպքում, որովհետեւ մեր ժողովուրդը այժմ այնպիսի խեղճ գրութեան մէջ է, որոյ կամքը գողանալու համար բաւական է մի մի բաժակ. եւ ահա՛ բաղմութիւնը բռնելով մի գարի ձեռքից՝ գոչում են « Բըլ Բէլ - Բէլ Իլ Կոտ Ես », զէ Կոտ Ես », Իլ Բո-բաշանի որ ոտան զը յեռադըէ » . Հոգեւոր Իշխանութիւնն եւս երկուց չարեաց փոքրագոյնը ընտրելու համար՝ եթէ բարուց՝ վարուց եւ կարելի եղած ուսմանց կողմանէ աւելի թերութիւններ չկան՝ նոցա ջանկութիւնը կատարում է, կամեցածների պէս նոր ծնածը մկրտող, մեռածը թաղող պաշտօնեաներ տալով՝ մինչեւ որ ծխական դպրոցներն հասնին իւրեանց